

Överklagan till Mark- och miljööverdomstolen gällande Mark- och miljödomstolens dom i mål nr P 4379-23, detaljplan Amaryllis i Tyresö

Yrkande

- Vi yrkar att kommunens beslut om antagande av detaljplan Amaryllis i Tyresö upphävs.
- Vi yrkar att Mark- och miljööverdomstolen upphäver kommunens beslut att inte tillämpa ett utökat planförfarande och MKB.

Grunder

Våra grunder till överklagandet baseras på

- att ny bevisning tillkommit rörande fladdermössen, genom en inventering av övervintrande fladdermöss under vintern 2023-2024 (Persson 2024, bilaga 1). Vi hänvisar även till den tidigare inventeringsrapporten som redan finns i akten till domstolen (Persson 2022).
- Att kommunen inte genomfört någon fladdermusinventering trots att förekomst av fladdermöss påvisats av de boende.
- Att kommunens naturvärdesinventering, som ligger till grund för detaljplanen, är bristfällig. Kommunen har inte gjort tillräckliga utredningar för att undvika konflikt med artskyddsförordningen.
- Att kommunens framtagande av detaljplanen visar på allvarliga brister då den bryter mot Artskyddsförordningen.
- Att Mark och miljödomstolen inte beaktat alla underlag i ärendet och inte motiverat sina ställningstaganden.

Utveckling av talan

Ny bevisning

Ny bevisning i målet rörande fladdermössens förekomst har tillkommit 2024. Materialet är ett omfattande arbete av en övervintringsstudie i kombination med hur fladdermössen utnyttjar området som parningsplats. Vi vill att Mark- och miljööverdomstolen ska ta detta i beaktan, samt att den tidigare inventeringsrapporten påvisar att detaljplanen står i direkt konflikt till artskyddsförordningen, art- och habitatdirektivet samt den internationella konventionen EUROBATS (Persson, 2022). Rapporten har stöd från och är granskad av forskare vid SLU (bilaga 2). Rapporten är bland annat baserad på ljudinspelningar med spelflygande fladdermöss. Flera arter har karaktäristiska läten, parningssång, som är omiskännliga för en person som kan inventera fladdermöss. Forskning har visat att vissa arter av fladdermössen parar sig i anslutning till övervintringsplatsen. Rapporten pekar på att området hyser såväl födosöksområden, icke ljusförorenade platser, viloplatsen och koloniplatser samt övervintringsmöjligheter för fladdermössen.

Enligt fladdermusrapporterna (Persson 2022, 2024) påvisas en rik fladdermusfauna i skogen. Flera rödlistade arter har sitt jakt- och parningsområde inom planområdet och flertalet arter är

skogslevande fladdermöss, dvs de arter som ogärna passerar öppna ytor där de kan exponeras. Rapporten är utförd av Denise Persson, som periodvis arbetar som forskningsassistent (SLU) med fladdermöss och är aktiv medlem i Batlife Sweden. Hon sitter med i arbetsgrupper i föreningen, bland annat som kunnig i att artbestämma ljudfiler i stationsgruppen och även i remissgruppen för detaljplaner och andra miljöbedömningar som berör fladdermöss.

Värdet av Amaryllisparken avgörs inte av enskilda hålträd eller förekomst av enstaka mörka områden. Det är de sammantagna kvaliteterna som är avgörande. Här finns tillräckligt många hålträd för att fladdermössen kan bilda kolonier, i kombination med bra jaktområden och övervintringsområden, samt mörka partier. Dessutom ligger parken i ett landskapssammanhang så att den kan utgöra en grön korridor (Persson, 2024). Exploatering av gröna korridorer ger kumulativa effekter som på sikt utarmar faunan inom ett större område. En exploatering av delar av området är därför inte möjlig utan negativ påverkan på hela faunan i Amaryllisparken, och på sikt även i kommunen. Kommunen har föreslagit kompensationsåtgärder i form av holkar, dessa blir verkningslösa när födosökshabitaten försvinner eller minskar. Detta sammantaget innebär att detaljplanen får en betydande miljöpåverkan och borde ha utretts vidare med en miljökonsekvensbeskrivning och ett utökat planförfarande.

Ljusköroreningar

Området erbjuder även den enda riktigt mörka platsen i Lindalen idag, vilket troligen är en av anledningarna till att området trots sin begränsade storlek hyser 8 av Sveriges 19 arter av fladdermöss. Detta innebär att detaljplanen får betydande miljöpåverkan då området skulle ljussättas på ett sätt som gör det olämpligt som ett fortsatt fladdermushabitat med jaktmark, vilo- och övervintringsplatser.

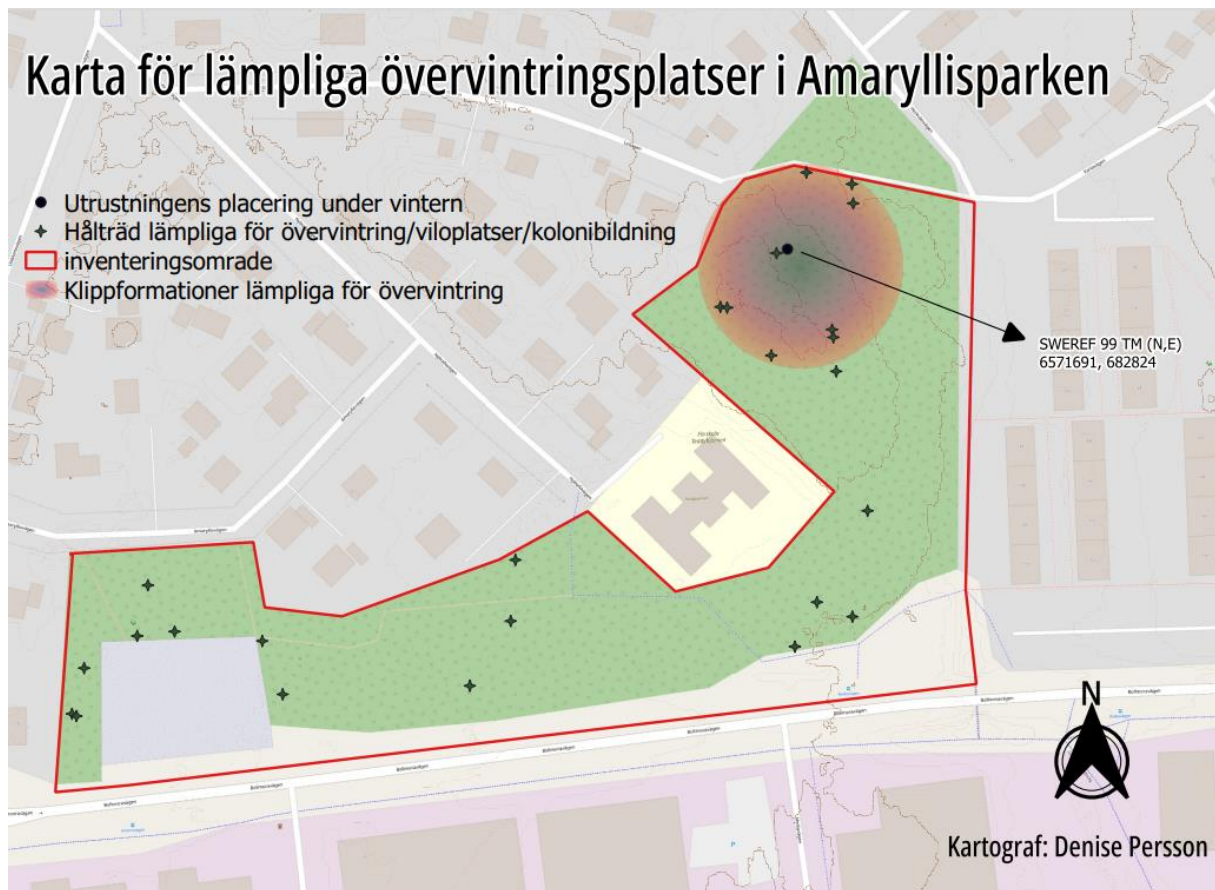
Det nya inventeringsunderlaget (Persson, 2024) påvisar sambandet mellan mörkret och skogslevande arter av fladdermöss och observationer som är gjorda med autoboxar och handburna detektorer (figur 1). Vid en exploatering kommer ljusköroreningar påverka stora delar av området negativt, då gatubelysningar, estetisk belysning och fasadbelysning kommer påverka fladdermössen samt nattaktiva insekter negativt och för minst 3 av arterna innebär det förlust av livsmiljö då forskning påvisat att dessa arter är skogslevande och ogärna ger sig ut exponerat för att söka föda. Fasadbelysningar och belysningar från de tänkta bostäderna i flervåningshuset påverkar fladdermössens habitat även om hålträden skulle sparas då ljuset når trädkronorna och ljussätter hålträden så att fladdermössen störs. Fladdermöss väljer att flyga ut i skymning, då mörkret lägger sig, delvis för att risken för predation är mindre då de är svårare att upptäcka och för att fladdermössens föda är nattaktiv. En del av arterna som nyttjar Amaryllisparken både för parning och jakt är arter som ogärna passerar vägar eller annan exponerad yta.

Figur 1. Förekomst av belysning och mörka områden i Amaryllisparken, samt observationer av arter som är känsliga för artificiellt ljus.

Hålträd

Kommunens inventering av fladdermushabitat är särskilt anmärkningsvärd då den inte nämner mer än två hålträd som pekats ut av kommunen som möjliga för fladdermössens kolonitid samt för viloplats. En trädinventering i samband med övervintringsstudien är gjord och varje hålträd finns markerat på kartan (Figur 2). Densiteten för hålträd i Amaryllisparken är relativt hög, 24 stycken på ca 3,4 hektar skog, vilket ger ca 6,8 hålträd per hektar. Många av hålträden hyser även fler hål per träd. Om kommunen gjort en naturvärdesinventering (NVI) enligt standardförfarandet, samt fladdermusinventering hade de upptäckt dessa hålträd, och därmed haft mer underlag för att kunna beskriva detaljplanens påverkan på fladdermössen korrekt (vi vill här hänvisa till MÖD P 15357-21).

Figur 2. Förekomst av hålträd och klippformationer där fladdermöss kan övervintra.

Brister i kommunens underlag

Kommunen har inte gjort en fladdermusinventering trots att det tidigt i planskedet påtalades av flera sakägare att planområdet hyser rödlistade fladdermöss och goda förutsättningar för fladdermuskolonier genom ett stort antal hålträd och mörka platser. Amaryllisparken är en väl dokumenterad plats i Stockholm för fladdermöss (Persson, 2024).

Fältbesöken som kommunen gjort är inte tillräckliga för att bedöma fladdermusfaunan. Besöken gjordes under fel tid på året, och autoboxar som är standard för fladdermusinventeringar användes inte. Innan, under och efter Swecos fältbesök har emellertid sakägarna anlitat inventeringskunnig person (Persson 2022 och Persson 2024) som inventerat området och fastställt att 8 arter nyttjar Amaryllisparken regelbundet, minst 5 antal arter är stationära, däribland de rödlistade arterna brunlångöra och nordfladdermus.

Det kommunen har gjort är två stycken skrivbordsutredningar från Sweco i samband med att detaljplanen framtogs (vi vill hänvisa till MÖD P 14048-22). Den ena utredningen skulle utreda om detaljplanen hyste potentiella livsmiljöer för fladdermössen. Området med aspar söktes i december månad då fladdermössen mestadels övervintrar i klippskrevor och det är ovanligare att finna fladdermöss i hålträd. Asparna som kommunen fokuserade sitt sök kring ligger relativt öppet och exponerat och är inte det fladdermöss generellt väljer som boträd, däremot häckar större hackspett i en av asparna årligen som pekats ut. Därefter beställde kommunen ytterligare en utredning av fladdermusmiljöer av Sweco. Denna gång fokuserades

sökandet återigen på dessa hålträd som kommunen själva pekat ut som möjliga boträd för fladdermöss. Sweco konstaterar själva under metodbeskrivningen följande:

”Det har inte genomförts en fladdermusinventering med detektor i området för detta arbete, utan endast förutsättningarna för fladdermöss inom och kring planområdet har utretts.”

De två fladdermusutredningar som kommunen lagt till handlingarna i detaljplaneprocessen brister på flera punkter.

- Utredningarna är inte korrekt utförda då inventeringen saknade den utrustning som krävs för att finna fladdermöss och artbestämma dessa, de har alltså inte följt praxis för hur man skall göra en fladdermusinventering. En bra metodbeskrivning för praxis vid en fladdermusinventering har publicerats av Naturvårdsverket, Undersökningstyper av fladdermöss – Artkartering (2021-04-14).
- Kommunen har konstaterat via sina utredningar att det finns fladdermöss inom planområdet, men inte tillämpat de åtgärder som krävs för att utreda hur detaljplanen påverkar fladdermössen, då de inte beställt en riktig fladdermusinventering som genomförts med rätt utrustning och under kolonitid.
- Hålträden är inte dokumenterade av kommunen. I området finns totalt 24 hålträd (Persson 2024).
- Kommunen har inte redogjort tillräckligt för hur ljussättningen skall förläggas i detaljplanen och hur den kommer att påverka respektive art av fladdermöss.

Kommunen och således även Mark- och miljödomstolen har haft tillgång till den inventeringen (Persson 2022). En konsekvensanalys finns beskriven i rapporten samt information om fladdermössens skydd. Denna rapport (Persson 2022) har förbisetts av både kommunen och Mark- och miljödomstolen.

Brister i kommunens naturvärdesinventering

Genom beslutet om den nya detaljplanen, påverkas andra delar av ekosystemet, vilket ger förlust av rödlistade arter och ekosystemtjänster.

Sett ur ett helhetsperspektiv utgör Amaryllisparken den sista gemensamma grönytan i Lindalen som har kapacitet att hantera dagvatten på ett lämpligt sätt. Marken består av postglacial sand med god infiltration vilket ger en bra absorberingsförmåga.

Området innehåller även äldre skog och kan räknas till en av få kolsänkor centralt belägna i kommunen. Amaryllisparken erbjuder även rekreativsmöjligheter, och ett naturligt bullerskydd. Många rödlistade fåglar nyttjar området regelbundet men en fågelinventering saknas helt. Exempel på rödlistade fågelarter i Amaryllisparken är duvhök, stare, grönfink, svartvit flugsnappare och björktrast. Fåglar som regelbundet syns i Amaryllisparken och är fridlysta och har häckningsrevir är kungsfågel, nötväcka, större hackspett och tofsmes. Eftersom naturvärdesinventeringen skedde under en tidpunkt på året då dessa fåglar sällan syns till blev utfallet av naturvärdesinventeringen bristfällig.

Brister i framtagandet av detaljplan Amaryllis

I Mark och miljödomstolens dom står följande:

” Kommunen har inom ramen för planuppdraget genomfört en undersökning av miljöpåverkan inom detaljplaneområdet. Mark- och miljödomstolen instämmer i kommunens bedömning att detaljplanen inte kan förväntas innebära någon betydande miljöpåverkan.”

Mark- och miljödomstolen motiverar dock inte denna bedömning ytterligare. Vid framtagandet av detaljplanen har standardförfarande använts. Detta då planen inte antogs medföra betydande påverkan i allmänhetens intresse, men man har inte tagit hänsyn till den information som framkommit från de boende med avseende på miljöpåverkan och resultatet från fladdermusinventeringen. Kommunen bör vara restriktiv i sin första bedömning av huruvida detaljplanen skulle tas fram för att ge sig själv handlingsutrymme på vägen. Att frågan om betydande miljöpåverkan enligt 5 kap. 11 a § PBL ska omfattas av samrådet med länsstyrelsen betyder inte att ett beslut i frågan måste fattas i samband med samrådet. Kommunen har möjlighet att fortlöpande undersöka och utvärdera detaljplanens miljöpåverkan. Beslutet om betydande miljöpåverkan tas som senast i samband med att beslutet att anta detaljplanen fattas. Att fatta det formella beslutet om att detaljplanen inte kan antas medföra betydande miljöpåverkan så sent som möjligt är i regel att föredra. Kommunen ger sig då gott om utrymme att sammanställa ett gediget underlag till stöd för sina slutsatser i frågan om betydande miljöpåverkan. Kommunen kan då även fortlöpande utvärdera frågan och i det fall att man kommer fram till att betydande miljöpåverkan kan antas kan ett beslut om detta fattas när som helst under processen.

Fladdermössens skydd nationellt och internationellt

Alla arter av fladdermöss är listade enligt Artskyddsförordningen, habitatdirektivet (arter som kräver ett noggrant skydd) och är därmed strikt skyddade på individnivå. Vidare har fladdermössens viloplats (kolonier, övervintringsplatser mm) ett strikt skydd. Fladdermössen är också skyddade enligt Eurobats-överenskommelsen (ett underavtal inom Bonn-konventionen). Sverige ratificerade Eurobats redan 1994. Enligt överenskommelsen har alla parter förbundit sig att skydda fladdermössens nyckelbiotoper. Sverige har också förbundit oss att bevara strukturer där fladdermössen får skydd, och att speciellt beakta och ta fram bevarandeplaner för de rödlistade arterna. Eurobats har även tagit fram resolutioner om migration och dagliga förflyttningar hos fladdermössen med krav på att bevara strukturer som behövs för fladdermössens transporter mellan koloniplatser och övervintringsplatser.

Ett utökad planförfarande borde ha använts

Detaljplanen har betydande miljöpåverkan då den:

- Bryter mot 4 a § artskyddsförordningen, samt habitatdirektivet och Eurobats som Sverige förbundit sig till.
- Är en fungerande spridningskorridor för fladdermössen och som vid en exploatering skulle medföra barriäreffekter vilket skulle innebära att fladdermössen försvinner från platsen
- Är en mörkerkorridor och därmed utgör ett lämpligt habitat för de känsliga arterna inom släktena *Myotis* och *Plecotus* (till exempel taigafladdermus, mustaschfladdermus och den rödlistade arten brunlångöra).

För att kunna göra en bedömning av områdets kvaliteter för fladdermöss krävs inventeringar med ultraljudsdetektorer. Fladdermöss kan använda skogsområden för födosök, parning,

övervintring, transporter eller för vila och skydd, men för att kunna utreda hur de använder området krävs inventering enligt praxis (Vi vill hänvisa till MÖD P 14414-21). Kommunens beslut att använda ett standardförfarande var felaktigt. Vi har påtalat detta under processen flera gånger och kommunen borde ha arbetat enligt försiktighetsprincipen och gjort fladdermusinventering enligt praxis innan detaljplanen lagts fram för votering i kommunfullmäktige. Kommunen har alltså inte fullgjort sin undersökningsplikt gällande fladdermössen eftersom deras bedömning av fladdermusmiljöer utan detektorer, dessutom gjort med ett platsbesök i december månad på dagtid då fladdermössen ligger i vinterdvala sedan länge och ett platsbesök då det inte var kolonitid och dessutom utan utrustning, inte varit tillräcklig. Efter antagen detaljplan tenderar inventeringar som behövs göras falla i glömska och förbises. Det speglar heller inte helheten att anta en detaljplan med ofullständiga handlingar eftersom beslutsfattare då inte har fullständig överblick över situationen. I vårt fall har dock en fladdermusinventering gjorts (Persson, 2022), som kommunen valde att inte ta med i handlingarna, men som Länsstyrelsen reagerat på i sitt granskningsyttrande (bilaga 3). Den rapporten, tillsammans med den nya rapporten (Persson 2024) visar att kommunens bedömning var felaktigt.

Brister i mark och miljödomstolens bedömning

Förbisedda underlag

Kommunen och Mark- och miljödomstolen har inte tagit den tidigare rapporten i beaktan (Persson, 2022) och förbiset Artskyddsförordningen. De besvarar underlaget med att *”Kommunen vill framhålla att den utredning som ingivits, inte utförts av sakkunnig och att den därför inte kan läggas till grund för slutsatsen att kommunens utredningar varit bristfälliga”*.

Enligt rättegångsbalken 35 kap. 1§ råder fri bevisprövning i Sverige och rätten skall granska och pröva allt som inkommit i målet. Om rätten hade gjort detta hade det tydligt visat på en annan utgång i den sammanfattade bedömningen. Att en privatperson som till yrket delvis arbetar med fladdermusinventeringar och artbestämningar via ljudanalyser på fladdermöss bistår med sin kompetens i ärendet skall alltså inte försummas, då inventeringen är omfattande och gjord enligt praxis och skall gå under ramen för fri bevisprövning och prövas som de andra dokumenten i detaljplanen.

Bristande motivering från MMD

Mark- och miljödomstolen motiverar inte varför man har valt att helt bortse från de underlag som kommit in och som visar att kommunen inte gjort de inventeringar som krävs. Domstolen konstaterar endast: *”Efter genomgång av de handlingar som funnits tillgängliga under granskningstiden är det mark- och miljödomstolens bedömning att underlagen vid granskningen måste anses ha varit tillräckliga.”* Detta konstaterar man samtidigt som sakägare tydligt har visat på brister i kommunens fladdermusinventering, samt ett antal andra brister. Mark- och miljödomstolen motiverar inte i detta stycke eller någon annanstans i domen på vilket sätt detaljplanen inte utlöser artskyddet eller hur de motiverar varför fladdermusinventeringen (Persson, 2022) inte ska tas i beaktan. Det finns i dagsläget bara en bedömning av tänkbara fladdermusmiljöer.

”Kommunen har enligt domstolen genom inventeringar och övrig utredning gjort tillräckligt klart att detaljplanen kommer att kunna genomföras utan att någon otillåten påverkan uppstår på fladdermöss eller andra skyddade arter. I fråga om de

fladdermusinventeringar som en enskild person vidtagit i området konstaterar domstolen att resultaten inte ger skäl att ifrågasätta de slutsatser som kommunen kommit fram till.”

Detaljplanen är inte förenlig med Länsstyrelsens granskningsyttrande

Mark och miljödomstolen konstaterar: ”*Detaljplanen strider inte heller mot det yttrande som länsstyrelsen lämnat över översiktsplanen enligt 3 kap. 16 § PBL.*” Det berörs inte i förklaringen varför de anser att detaljplanen kan antas då det i granskningsyttrandet från Länsstyrelsen meddelat följande:

”Sammantaget anser Länsstyrelsen att kommunen i dagsläget inte tillräckligt redovisat fladdermöss och fåglars förekomst i området, samt hur området nyttjas av fladdermöss och fåglar, för att kunna visa hur dessa arter kommer att påverkas av detaljplanen vid ett genomförande. Kommunen har därmed inte visat att detaljplanen är förenlig med artskyddsförordningen. Eftersom underlag saknas för att Länsstyrelsen ska kunna göra en bedömning kan inte plansamrådet eller plangranskningen anses ha ersatt en anmälan om samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken.”

Mark- och miljödomstolen ger stöd åt kommunen i sitt antagande av detaljplanen, delvis med hänvisning till Tyresö kommuns översiktsplan om att området är möjlig för förtätning. Att låta översiktsplanen styra över det faktum att förekomsten av fladdermöss finns inom planområdet är fel hanterat då översiktsplanen är ett vägledande dokument och saknar lagstöd. Dessutom är översiktsplanen politiska styrdokument, detta skall inte stå över Sveriges förordningar och direktiv, än mindre överenskommelser på EU-nivå. Att hänvisa till översiktsplanen är därmed felaktigt i detta fall. Vidare motiverar MMD sitt antagande av detaljplanen och dess förenlighet med artskyddsförordningen:

” Vad gäller övrig påverkan på djur och naturmiljön finner domstolen att kommunen på ett nöjaktigt sätt visat att detaljplanen kommer att kunna genomföras utan att komma i konflikt med miljöbalkens krav.”

Detta till trots att Länsstyrelsen påpekar att detaljplanen saknar handlingar från kommunen som styrker detta. Vid konkreta indikationer på förekomst av fladdermöss inom ett område får det i princip alltid anses bäst att genomföra en riktad undersökning av förekomsten av fladdermöss enligt artkartering, dvs praxis. Denna bör kompletteras med en inventering av potentiella livsmiljöer och fortplantningsområden. Konkreta indikationer på förekomst av fladdermöss kan vara sådant som att det genom andra utredningar, antingen inom ramen för planärendet eller tidigare ärenden, har påvisats förekomst av en eller flera arter av fladdermöss inom området. Även om dessa utredningar indikerar att området inte nyttjas som livsmiljö eller fortplantningsområdet förefaller en konstaterad förekomst av fladdermöss i sig utlösa ett utredningsansvar. Kommunen har därmed inte fullgjort sin utredningsplikt.

Referenslista

Artkartering från Naturvårdsverket Naturvårdsverket, ”Undersökningstyp Fladdermöss – artkartering, Version 1:2, 2021-04-14, Programområde: Landskap, Skog, Jordbruksmark,Handledning för miljöövervakning, senast nedladdad 2024-03-27

Bilaga Persson 2022, Amaryllisparkens betydelse för fladdermössen i Tyresö, publicerad 220801, finns som allmän handling hos Tyresö kommun samt i överklagandeakten till MMD

Domar vi refererar till

MÖD P 14414-21

Beslutsdatum 2023-05-08

MÖD har upphävt en detaljplan som skulle möjliggöra en etablering av en större besöksanläggning (vattenland och hotell/semesterboende). Detta eftersom det inom planområdet förekommer flera skyddade fladdermusarter och utredningen inte visar att exploateringen inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos fladdermusarternas bestånd.

MÖD P 15357-21

Beslutsdatum 2023-10-10

MÖD har fastställt MMD:s beslut att upphäva kommunens beslut att anta en detaljplan för bostäder eftersom det inte är tillräckligt utrett om planen kan genomföras utan att skada eller förstöra fortplantningsområden för fladdermöss.

MÖD P 14048-22

Beslutsdatum 2024-02-05

MÖD har upphävt en detaljplan eftersom kommunen inte har lagt fram någon specifik utredning om planens påverkan på fridlysta fladdermöss trots att det är utrett att sådana finns inom detaljplaneområdet. Det har därmed saknats tillräckligt underlag för att bedöma om detaljplanen kan genomföras utan hinder av artskyddsförordningens bestämmelser.

Bilagor

Bilaga 1 Persson 2024, Amaryllisparkens betydelse som parnings- och övervintringsplats för fladdermöss (Inskickad som handling till MÖD i samband med överklagan, mål nr P 4379-23)

Bilaga 2 Kvalitetsintyg från SLU (Inskickad som handling till MÖD i samband med överklagan, mål nr P 4379-23)

Bilaga 3 Länsstyrelsens granskningsyttrande, 220325, Diarienummer KSM 2019-949-214, beteckning 402-8607-2022

Kontaktuppgifter till de klagande

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

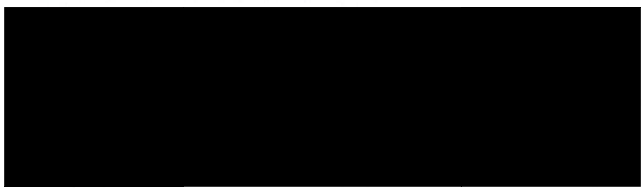
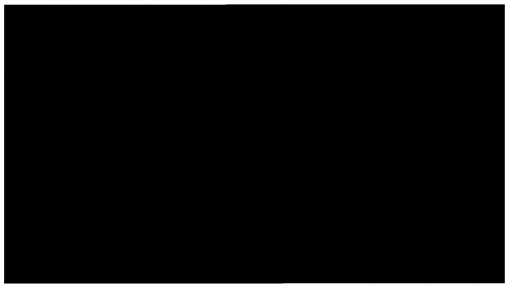
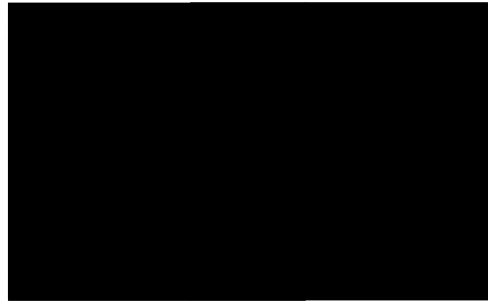
[Redacted]

[Redacted]

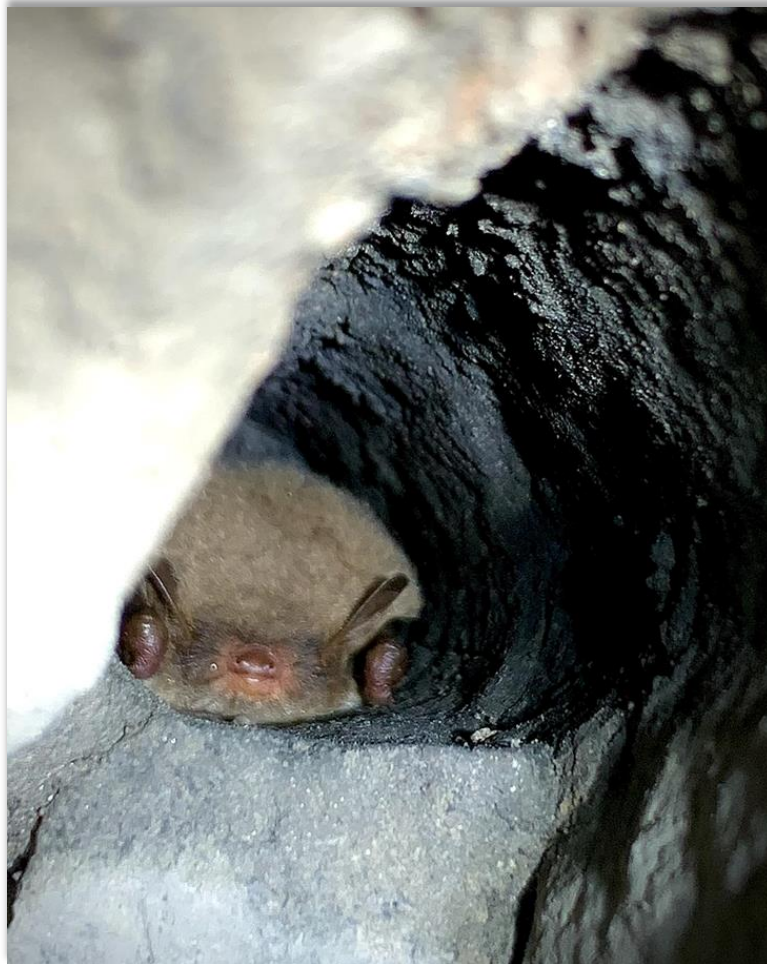
[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

Amaryllisparkens betydelse som parnings- och övervintringsplats för fladdermöss

Denise Persson

2024

Slutsatser

Denna rapport visar att en exploatering av Amaryllisparken kommer att medföra att:

- Viloplatser för fladdermöss (övervintrings- och koloniplatser) kommer att försvinna
- Ett viktigt födosöksområde med mörka habitat kommer att försvinna
- Den gröna infrastrukturen och värdefulla spridningskorridorer i Tyresö kommer att försvagas
- Förutsättningarna för flera av fladdermusarterna som i dag finns i parken kommer att försvinna

Detaljplan Amaryllis strider därmed mot Art- och Habitatdirektivet och är i konflikt med den Europeiska fladdermuskonventionen (Eurobat). Vidare visar denna rapport, tillsammans med Persson (2022) att Amaryllisparken har kvaliteter för fladdermöss som inte kan kombineras med en exploatering.

Sammanfattning

Syftet med den här undersökningen var att studera Amaryllisparkens betydelse för parning och övervintring av fladdermöss, då särskilt för arten brunlångöra, *Plecotus auritus*, som är mest känd för att vara känslig för ljusföroreningar. Undersökningen är även en fortsättning och komplettering av tidigare studier av fladdermöss i Amaryllisparken (Persson 2022). Parken har inventerats kontinuerligt från december 2022 och fram till 30 november 2023. Inventeringen har genomförts med hjälp av automatisk registrering av ultraljud. Alla redovisade fynd i denna rapport har rapporterats till Artportalen och kvalitetsgranskats. Dessutom har lämpliga hålträd och övervintringsplatser kartlagts. Resultatet visar att Amaryllisparken spelar en viktig roll som parnings- och övervintringsplats för åtminstone fyra arter (varav två rödlistade). Totala antalet arter som påträffats är åtta, varav 6 arter regelbundet jagar i parken. Resultatet från denna rapport bör vägas in vid bedömningen om exploateringen är förenlig med Artskyddsförordningen eller ej.

Bakgrund

Ärendets hantering

Svea fastigheter inkom med en ansökan om planbesked i maj 2019. Ansökan rörde möjligheten att bebygga Amaryllisparken med 170-200 bostäder. Även utökad byggrätt för förskolan Teddybjörnen samt en ny lokalgata var inkluderad i ansökan. Ett positivt planbesked gavs till byggherren i augusti 2019.

I september 2019 hölls en workshop om hur Lindalsborna ville utveckla grönområdet. I februari 2021 presenterades exploateringsförslaget för sakägarna. Inventeringarna för samtliga kryptogamer, kärlväxter, däggdjur och fåglar inte är genomförda under korrekt tidpunkt på året. En fladdermusutredning gjordes i december månad då hålträd inventerades. Dessutom gjordes ett besök i fält utan inventeringsutrustning under tidig sommar innan kolonitiden.

I de flesta detaljplaner görs en inventering av naturvärden (NVI). Naturvärdesinventeringens intensitet baseras delvis på en slagning i Artportalen, samt granskning av plankartan i GIS och ortofoto. Utifrån resultatet hos Artportalen och GIS görs en bedömning av vilken detaljeringsgrad som en fältinventering ska ha. Om inventeraren inte finner tillräckliga biotopkvaliteter i fält, kan intensiteten i inventeringen och den tid som läggs på inventeringen minskas. Även om det finns få artfynd rapporterade i Artportalen för ett område, bör området genomsökas efter de artgrupper som biotopen kan tänkas hysa (muntlig kommunikation Åsa Röstell). I de fallen, likt Amaryllisparkens, där det tidigare inte fanns något rapporterat, finns en risk att dessa områden inte inventeras lika intensivt i en NVI, detta pga. av reducerad besökstid och att upplägget modifieras efter hur omgivningen ser ut samt den geografiska placeringen. Om området dessutom inventeras under en period där få däggdjur och fåglar är möjliga att inventera så påverkas resultatet avsevärt.

Vid antagandet av detaljplan Amaryllis hade kommunen ett omfattande dokument (Persson, 2022) att arbeta med, ett dokument Länsstyrelsen baserat sitt tillsynsärende på. Kommunen tog inte hänsyn till detta utan valde att gå vidare i processen ändå (Kommunfullmäktige, 2022).

Vid framtagandet av nya detaljplaner belägna i urbana miljöer ses endast planområdet över, vilket gör att de kumulativa effekterna inte alls tas med i beräkningen, då exploitörens förfrågan från byggherre och kommun oftast är snäv och inte inkluderar omgivande närnatur (muntlig kommunikation Åsa Röstell). I detta fall finns närnatur i tre olika kommuner i anslutning till Amaryllisparken, nämligen Stockholm, Nacka samt Tyresö som alla har olika Översiktsplaner. Därtill finns också en mängd spridningskorridorer som aldrig ses över eftersom kommungränserna klyver korridorerna itu.

Samtliga kommuner är ålagda att följa Sveriges miljömål. Artskyddsförordningen, som bland annat baseras på Fågeldirektivet och Art- och habitatdirektivet, styr planprocessen. Vidare måste kommunen beakta den europeiska konventionen för att bevara fladdermusarter (Eurobats). Att välja att gå vidare i processen med detaljplan Amaryllis efter att ha tagit del av (Persson, 2022) innebär att detta har förbisetts.

Förekomst av fladdermöss

Ett av de naturvärden som Amaryllisparken är känt för är förekomsten av fladdermöss.

Fladdermössen inventerades översiktligt 2021 (Rhim, 2021), och sedan mer utförligt under sommaren 2022 (Persson, 2022). Resultatet visade då att sex arter av fladdermöss regelbundet förekommer i parken, och baserat på inventeringen är bedömningen att tre eller fyra arter även har kolonier i området, eller i direkt anslutning till parken. Det finns goda förutsättningar för kolonier i parken eftersom det finns ett ganska stort antal hålträd (24, dvs. ca 6,8 hålträd per ha, Fig. 1), varav några hyser flera håll. Att hitta koloniernas exakta position är dock ett ganska svårt och tidskrävande arbete.

Baserat på rapporten drog Länsstyrelsen i Stockholm senare slutsatsen att en exploatering av Amaryllisparken inte är förenlig med Artskyddsförordningen (Länsstyrelsen i Stockholms län 2023).

Enligt Artskyddsförordningen är fladdermössens viloplatser skyddade. Viloplatserna inkluderar inte bara kolonier (en fladdermuskoloni är en grupp dräktiga honor som samlas för att förda sina ungar) utan även övervintringsplatser, parningsplatser mm. Fladdermössen har kolonier i juni-juli, parar sig framförallt i augusti-september och övervintrar under oktober-april. Vissa arter parar sig även under våren. Under övervintringen kräver fladdermössen svala och fuktiga platser. Det hittar de framförallt i klippskrevor (de Jong 2023). Att hitta övervintrande fladdermöss är svårt. Det finns några få stora, kända övervintringsplatser, t.ex. Tabergs gruva, Kleva gruva och Sala silvergruva (de Jong & Arnbom, 2021), men även om dessa platser hyser många fladdermöss så är det ändå bara en bråkdel av alla fladdermöss i Sverige som övervintrar där. Det finns studier i Finland och Norge som visar att fladdermöss även övervintrar i vanliga klippskrevor, mellan stenblock och ibland nere i marken, men det är väldigt svårt att hitta den exakta positionen (Blomberg et al., 2021). En genväg till att hitta fladdermössens övervintringsplatser är att studera deras parningsbeteende. Fladdermössen parar sig nämligen i anslutning till övervintringsplatsen (de Jong 2023, Furmankiewics, 2008). I samband med parningen används sociala läten som är artspecifika. Detta fenomen är väldigt lätt att studera vid de större övervintringsplatserna som lockar till sig fladdermöss från stora geografiska områden (Furmankiewics, 2008). Med hjälp av att inventera spelflygande fladdermöss kan man därför dra slutsatser om positionen för övervintring. Tyvärr använder inte alla arter sociala läten lika ofta, men några exempel på arter som ofta använder sociala läten är brunlångöra, dvärgpipistrell, större brunfladdermus och gråskimlig fladdermus. Av dessa är framförallt brunlångöra väldigt stationär och övervintrar alltid i anslutning till parningsplatsen (Parsons & Jones, 2003), och man kan därför med relativt stor säkerhet dra slutsatser om övervintringen baserat på deras sociala läten, särskilt om dessa förekommer både under sen höst och tidig vår. Övervintringsplatserna är alltså viktiga både för övervintring och som parningsplatser och eftersom de attraherar fladdermöss från omgivande landskap fyller de en viktig funktion för genflödet mellan olika delpopulationer (Furmankiewics, 2008).

Syfte

Syftet med den här kompletterande studien var att kartlägga potentiella parnings- och övervintringsplatser i Amaryllisparken. Fladdermössen inventerades därför under hela året i parken med hjälp av ultraljudsdetektor med automatisk registrering. För mer grundläggande information om fladdermöss och hur de påverkas av exploatering, se Persson (2022).

Figur 1. Undersökningsområdet, Amaryllisparken, med förekomst av potentiella övervintrings/vilo/koloniplatser i form av hålträd och klippskrevor.

Material och metoder

Utrustningen som användes i samband med vinterinventeringen var en autobox (Pettersson D500X) med 32 GB minneskort samt Batsound för analys av ljudfiler. Ett motorcykel-batteri försörjde autoboxen med ström upp till tre veckor i taget. Autoboxen och batteriet placerades i en träholk för väderskydd med ett hål för en utstickande extern mikrofon (Fig. 2). Utrustningen kontrollerades en gång i veckan från 1 december 2022 till 30 november 2023. Under denna period var holken placerad på samma ställe i den nordöstra delen av parken, koordinater 6571691, 682824 (samtliga koordinatangivelser i SWEREF 99 TM, N,E). Placeringen av holken var baserad på terrängens utseende. I denna del av parken är terrängen blockig och bergig, med sprickor som är lämpliga för övervintrande fladdermöss (Fig. 3). Inställningarna på autoboxen (känslighet mm) justerades något för att passa med en extern mikrofon, samt för kyla (tabell 1).

Tabell 1. Inställningar på autoboxen i förhållande till utomhustemperatur

Temperatur	INPUT GAIN (styr externa mikrofonen)	TRIG LEV (när autoboxen reagerar på ljud)	INTERVAL (hur ofta den spelar in)
> + 10 grader C	25	30	0
+ 10 grader C till + 5 grader C	25	60	0
+ 5 grader C till 0 grader C	25	80	0
0 grader C till -5 grader C	25	120	0
- 5 till -10 grader C	25	160	0
> -10 grader C	25	200	0

Från och med maj månad, när fladdermössen vaknat upp ur vinterdvalan, flyttades holken med autoboxen till en ny position, 6571559, 682683. Under vår och sommarinventering användes även en handburen detektor med tidsexpension och heterodynamvandling (Mikrofon U256, Pettersson Elektronik). Till ultraljudsmikrofonen användes appen Bat recorder. Under en helg i juli (20-23) kompletterades inventeringen med ytterligare fyra autoboxar vilket medförde att i princip hela parken inventerades under tre nätter.

En mätning av antalet mörka partier i Amaryllisparken genomfördes också, där positionerna för gatubelysning samt fasadbelysning placerades ut på kartan. Därefter togs koordinater ut för platser där man inte kan se gatubelysning, det vill säga där skogen är som mörkast. Ovanpå denna karta placerades därefter observationerna av brunlångöra samt *Myotis* spp ut.

Figur 2. Utrustningen placerades inuti träholken för väderskydd.

Granskning av ljudfiler

Samtliga ljudfiler som registrerats i parken har granskats med hjälp av analysprogrammet Batsound (Petterssons elektronik). Artbestämning har gjorts av Denise Persson, men ljudfiler har även kvalitetssäkrats av Johnny de Jong vid Centrum för biologisk mångfald, SLU. Filer som krävt ytterligare granskning har skickats till den nationella valideringsgruppen för fladdermöss (www.batlife-sweden.se).

Figur 3. Lämplig formation för fladdermössen att krypa in i för övervintring.

Resultat

Totalt hittades 8 fladdermusarter i parken under den nya inventeringen, 2 arter har tillkommit sedan den tidigare rapporten (egentligen 8 taxa eftersom artparet mustaschfladdermus och taigafladdermus sammanförs till en "art" på grund av svårigheten att skilja på dem med hjälp av ultraljudsdetektor). För åtminstone 6 av dessa arter används parken regelbundet som jakt samt parningsyta. Tabell 2 innehåller samtliga registreringar från autobox som placerats på två områden i Amaryllisparken, station 1 har koordinater 6571691, 682824 och station 2 har koordinater 6571559, 682683, samt registreringar från de boxar som placerades under helgen i juli (20-23). Utöver detta har parken genomförts med handburen enhet, där de flesta inspelningar med Brunlångöra gjordes. Brunlångöra är ovanlig att få inspelad i en autobox då deras sonar är mycket tyst och därför inte uppfattas av en autobox placerad högre upp i träd. De inspelningar som gjorts i autoboxen på brunlångöra är samtliga sociala läten som hörs tydligt inom en radie på ca 20 meter från fladdermusen. De sociala lätena är anmärkningsvärda då detta är en stark indikation på att Brunlångöra parar sig i området samt övervintrar i anslutning till sitt parningsområde (tabell 2).

Ett antal lämpliga platser för övervintrande fladdermöss hittades i parken (Fig. 1). Förutom i ihåliga träd så övervintrar fladdermössen i klippskrevor och mellan stenblock. De bästa övervintringsplatserna noterades i parken nordöstra del. Alla klippskrevor var dock så små att det inte gick att komma in för att se fladdermössen (Fig. 4).

Sociala läten, dvs parningsspel, har registrerats av brunlångöra (*Plecotus auritus*), nordfladdermus (*Eptesicus nilssonii*), mustasch/taigafladdermus (*Myotis mystacinus/brandtii*) samt dvärgpipistrell (*Pipistrellus pygmaeus*) under höst och tidig vår, vilket indikerar att åtminstone dessa fyra arter övervintrar i parken eller i parkens närhet.

Analysen av Amaryllisparkens mörkaste partier visar på en god överensstämmelse med observationer av den ljuskänsliga arten brunlångöra (Fig. 5).

Figur 4. Lämpligt habitat för övervintrande fladdermöss

Tabell 2. Antalet registreringar med autobox och handhållen ultraljudsdetektor, samt första och sista observationen respektive sociala lätet på våren och hösten 2023. Mdau = vattenfladdermus, *Myotis daubentonii*, Mmys/bra = mustasch/taigafladdermus, *Myotis mystacinus/brandtii*, Paur = brunlångöra, *Plecotus auritus*, Enil = nordfladdermus, *Eptesicus nilssonii*, Ppyg = dvärgpipistrell, *Pipistrellus pygmaeus*, Pnat = trollpipistrell, *Pipistrellus nathusii*, Nnoc = större brunfladdermus, *Nyctalus noctula*, Vmur = gråskimlig fladdermus, *Vespertilio murinus*.

Art	Första vår reg.	Första sociala lätet på våren	Autobox-registreringar	Handburen detektor	Sista höst observationen	Sista sociala lätet på hösten
Mdau	11/4		24	8	4/9	
Mmys/bra	21/4		18	6	4/9	29/8
Paur	22/4	22/4	8	4	31/8	31/8
Enil	9/4	9/4	481	52	29/10	15/8
Ppyg	17/4	20/4	647	33	8/11	8/11
Pnat	17/5		2	0	21/9	
Nnoc	10/6		9	0	1/9	
Vmur	25/5		2	0	7/11	

Figur 5. Sambandet mellan mörker och observationer av brunlångöra, *Plecotus auritus* och *Myotis spp*, som ogärna rör sig i ljusförorenade områden. De markerade svarta punkterna på kartan är platser varifrån gatubelysning inte är synligt.

Diskussion och slutsatser

Studien var i första hand designad för att hitta övervintringsplatser i Amaryllisparken genom att registrera spelflygande individer. Den är därför i första hand en kvalitativ snarare än en kvantitativ

studie. Autoboxens placering i Amaryllisparken var alltså vald för att optimera möjligheten att finna spelflygande individer. Detta innebär samtidigt att antalet födosökande individer var lägre.

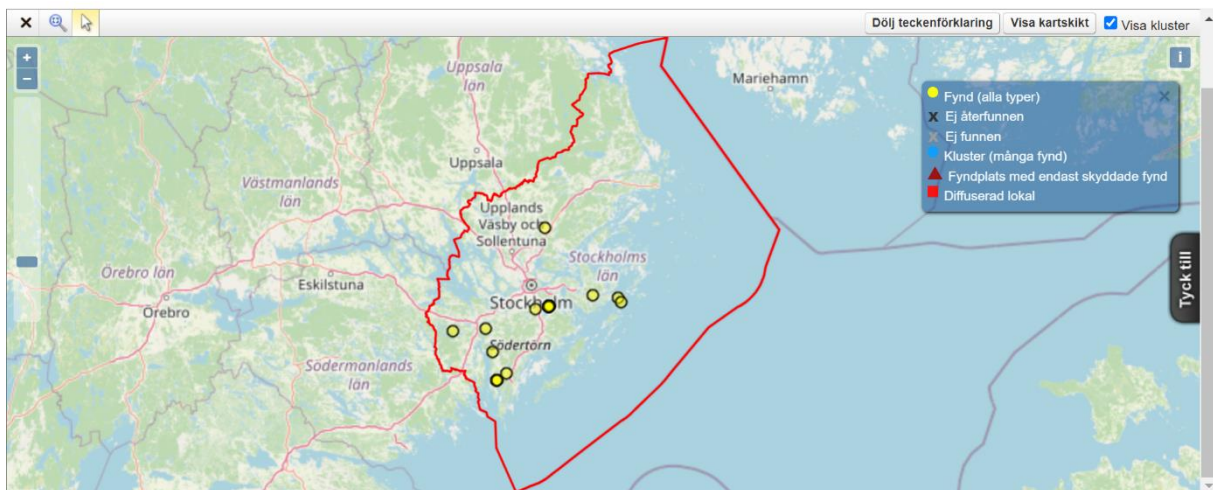
Aktiviteten av fladdermöss i Amaryllisparken är jämn och sträcker sig från tidig vår till sen höst/tidig vinter. Sociala läten hörs tidig vår samt under parningstiden på hösten, vilket påvisar att Amaryllisparken hyser övervintringsplatser (Furmankiewics, 2008). Inventeringarna som gjorts ger en tydlig bild av hur fladdermössen använder parken, inte bara för födosök utan även till parning samt övervintring. Dessutom förekommer fler arter än vad som visades i den tidigare rapporten (Persson, 2022). Tack vare att inventeringen har fortsatt har jag kunnat visa att flera av de tidigare påträffade arterna kontinuerligt nyttjar parken och att den därmed utgör ett prioriterat habitat. Ett bra exempel på detta är den rödlistade arten brunlångöra, *Plecotus auritus*, som regelbundet födosöker och parar sig i parken. Det senare visar att den även övervintrar i parken.

I denna rapport kan jag påvisa ett samband mellan hur hålträd, potentiella övervintringsplatser i klippskrevorna samt de partier som erbjuder icke ljusförorenade miljöer hänger ihop med vilka arter som rör sig kring specifika platser, då varje art av fladdermus har sin egna nisch och krav på specifika habitat. Jag har valt att fokusera på Brunlångöra, eftersom arten är känslig för ljusföröringar och Amaryllisparken erbjuder mörka partier. Arten är dessutom rödlistad som nära hotad, detta pga. vår infrastruktur som ljusförorenar områden i allt större utsträckning med gatubelysning samt fasadbelysningar. Arten är sedan tidigare associerad med att etablera kolonier på kyrkvindar, men övervintrar gärna i gruvor och grottor samt klippskrevor. Det finns även ett samband mellan deras parningsplats och övervintringsplats och arten har inte så stort område att röra sig på. Jag kan också påvisa att sambandet mellan observationsplatserna stämmer överens med vart de mörka partierna finns i Amaryllisparken.

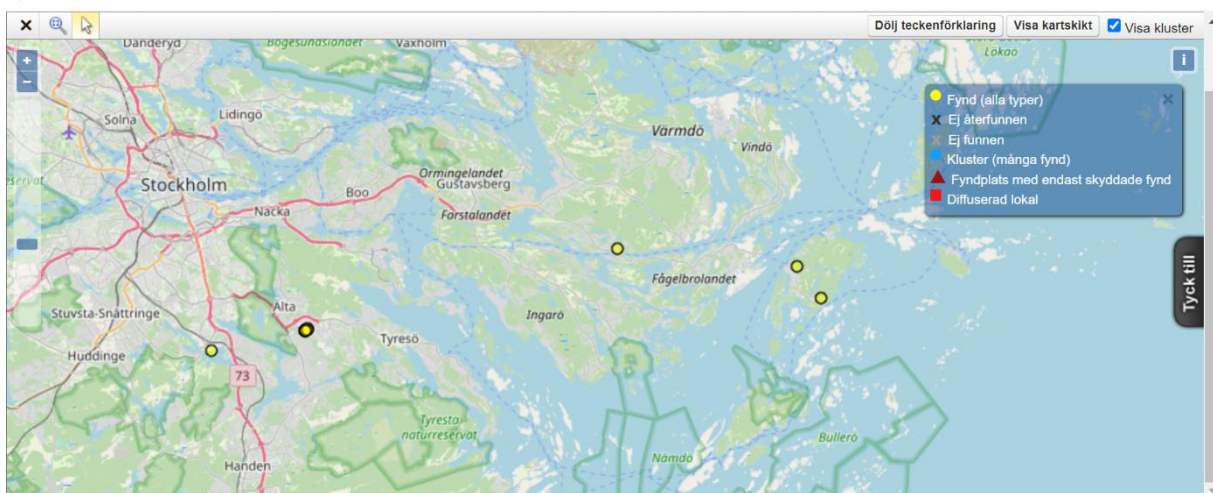
Vid en slagning på artportalen påvisas att Amaryllisparken procentuellt sticker ut från övriga länet när det gäller förekomst av brunlångöra (Fig. 6). Totalt har 29 fynd rapporterats i Stockholms län under 2023, varav 9 av dessa är från Amaryllisparken. (Statistik hämtat från Artportalen) Att antalet inrapporterade *Plecotus auritus* är lågt generellt i Stockholms län beror troligen på att arten är mycket svår att få inspelad i en autobox samt att det krävs en erfaren inventerare för att veta vart man ska söka arten, och att avståndet till en födosökande individ bör vara max 5 meter då arten är mycket tyst till skillnad från t.ex. *Eptesicus nilssonii* och *Myotis* spp.

Redan idag, utan en exploatering, är området fragmenterat och sårbart för ljusföroreningar samt buller. Hålträd kommer att försvinna med den tänkta exploateringen, och markanvändningen intensifieras med ökat slitage och störningar vid övervintringsplatser. Ytterligare exploatering av omgivningarna skulle medföra större kanteffekter, och skapa barriärer där fladdermössen inte kan ta sig över för att jaga. En exploatering av grönområdet medför stor påverkan på fladdermusfaunan, då området tillhör en redan fragmenterad spridningskorridor i den delen av Tyresö som parken befinner sig inom (Fig. 7). Området har god potential att utveckla större naturvärden över tid.

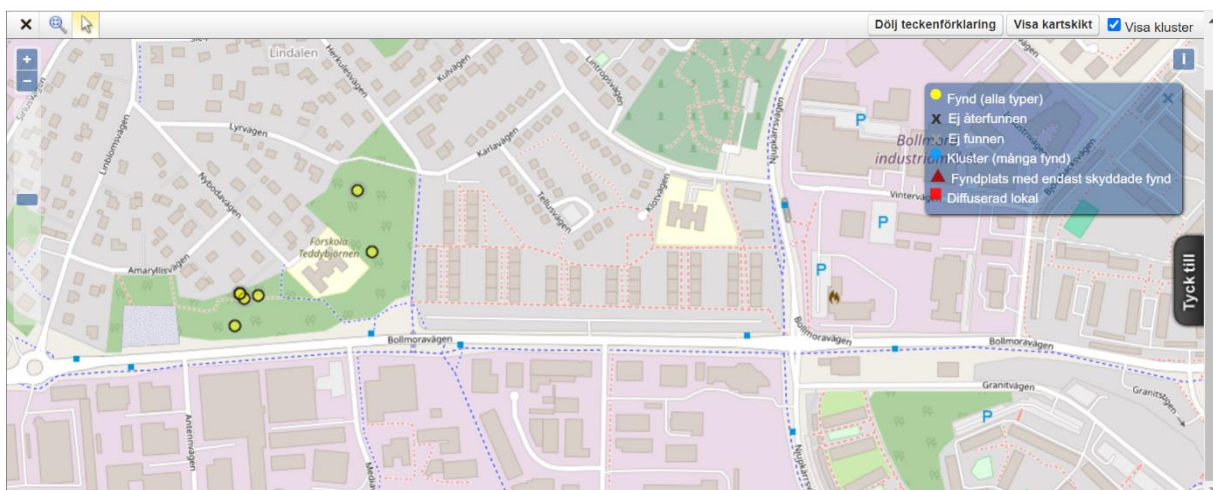
Kompensationsåtgärder som är föreslagna i de tidigare inventeringsrapporterna från Sweco saknar stöd från forskningen av fladdermöss, då fladdermusholkar inte kompenserar hålträd, och död ved kläcker insekter i form av skalbaggar men inte fjädermygg som är fladdermössens huvudsakliga föda (Persson, 2022). Även vid tilltagen hänsyn som till exempel att avvara samtliga hålträd eller att förlägga exploateringen till en tidpunkt på året då fladdermössen inte har yngelkolonier i området, skulle skadan troligen vara bestående då vi nu har starka indikationer på att fladdermössen även nyttjar området som övervintringsplats. Området som hyser potentiella övervintringsplatser är idag borttaget från detaljplan Amaryllis plankarta, men är planerad att få ökad markanvändning i form av allmänhetens nyttjande som parkmark. Idag är området så gott som ostört för en övervintrande fladdermus.

a)

b)

c)

Figur 6. Observationer på Artportalens hemsida, med sökord "Brunlångöra" i anslutning till Amaryllisparken mellan 1 januari-31 december 2023. a) Observationer i Stockholms län, b) observationer i Tyresö närområde, c) observationer vid Amaryllisparken.

Figur 7. Spridningskorridor för fladdermössen i Tyresö. Amaryllisparken är markerad med en röd cirkel.

Långtidsinventering med automatisk registrering är en bra metod för att täcka in temporal variation på en punkt. Tyvärr är det svårt att samtidigt täcka in den spatiala variationen. Det skulle kräva många autoboxar som blir låsta under lång tid och inventeringen blir dyr och väldigt tidskrävande. Det finns därmed en risk att jag missat en del aktivitet under övervintringsperioden. Även om det är en mer omfattande inventering än vad som är normalt som underlag i ett exploateringsärende så finns det risk att jag har underskattat fladdermusförekomsten.

Sammanfattningsvis konstaterar jag att inventeringsresultatet ytterligare stärker slutsatsen att en exploatering av Amaryllisparken inte är förenlig med det skydd som fladdermössen har enligt Artskyddsförordningen, samt genom Art- och habitatdirektivet och den internationella konventionen Eurobats.

Tack

Tack till Johnny de Jong på Centrum för biologisk mångfald för att du kvalitetssäkrat mina ljudfiler, och delat med dig av din kompetens kring fladdermöss. Tack till Åsa Röstell för att du delat med dig av din kunskap om planprocesser och inventering. Tack till Stefan Johansson för råd och stöd. Tack till Batlife Sweden för råd och stöd. Tack till den nationella valideringsgruppen för fladdermöss för hjälp att granska mina ljudfiler. Tack Villaägarna i Tyresö/Haninge för ekonomiskt stöd så att jag kunnat genomföra inventeringarna. Tack till Tyresö naturskyddsförening för stöd och positiv feedback. Tack Lindalens egna hemsförening, Moderaterna, Sverigedemokraterna, Centerpartiet samt

Kristdemokraterna i Tyresö för att ni ställer er bakom bevarandet av Amaryllisparken som en viktig grön kil i Lindalen.

Sist men inte minst, tack till min familj som stöttat mitt arbete.

Referenser

- Blomberg, A.S., Vasko, V., Meierhofer, M.B., Johnson, J.S., Tapio, E. & Lilley, T.M. 2021. Winter activity of boreal bats. *Mammalian Biology*. <https://doi.org/10.1007/s42991-021-00111-8>
- de Jong, J. & Arnbom, T. 2021. Gåta vart fladdermössen tar vägen på vintern. *Fauna & flora* 116: 30-37.
- de Jong, J. 2023. Fladdermössens landskap – guide till fladdermöss och hur man kan bevara dem i det brukade landskapet. CBM skriftserie 125. Centrum för biologisk mångfald, SLU, Uppsala.
- Furmankiewics, J. 2008. Population size, catchment area, and sex-influenced differences in autumn and spring swarming of the brown long-eared bat (*Plecotus auritus*). *Can. J. Zool.* 86: 207-216.
- Länsstyrelsen i Stockholms län 2023
- Parsons, K.N. & Jones, G. 2003. Dispersion and habitat use by *Myotis daubentonii* and *Myotis nattereri* during the swarming season: implications for conservation *Animal Conservation* 6, 283–290 DOI:10.1017/S1367943003003342
- Persson, D. 2022. Amaryllisparkens betydelse för fladdermöss i Tyresö.
<https://amaryllisparken.se/wp-content/uploads/2022/08/utredning-fladdermoss-amaryllisparken.pdf>
- Rhim, E. 2021. Titel. Ligger som en allmän handling hos kommunen, PM för fladdermöss i Amaryllisparken
- Svea fastigheter. 2021. Offentliga handlingar i form av mejl. Rapporter som underlag där beställare redovisas

Framsidesbild: Övervintrande vattenfladdermus, *Myotis daubentonii*. Foto Denise Persson.

Intyg med anledning av fladdermus- inventeringar i Amaryllisparkens, Tyresö kommun

Mål P 4379-23

Detta intyg avser de två fladdermusinventeringar som genomförts av Denise Persson i Amaryllisparken, Tyresö kommun. Rapporten "Amaryllisparkens betydelse för fladdermössen i Tyresö" publicerades 2022-08-01. Den andra rapporten "Amaryllisparkens betydelse som parnings- och övervintringsplats för fladdermöss" är ännu inte publicerad på grund av den pågående domstolsprocessen.

För att det inte ska råda någon tveksamhet kring rapporternas kvalitet vill jag härmed bekräfta att både de ljudfiler som utgör underlag, och rapporten i sig är kvalitetsgranskade av mig.

Jag har mer än 30 års erfarenhet av arbete med fladdermöss som forskare vid SLU, och arbetar dagligen med kvalitetsgranskning av ljudfiler som olika experter skickar in, Jag granskar alltså att ljudfilerna är korrekt artbestämda innan de läggs in på Artportalen och valideras.

Det är för mig uppenbart att Denise Persson har all den kompetens som behövs för att genomföra fladdermusinventeringar, både tekniskt och biologiskt. Denise har inventerat fladdermöss under ett antal år, är en aktiv medlem i föreningen BatLife Sweden och även arbetat professionellt med fladdermöss, både inventeringar med hjälp av ultraljudsdetektor och fångst.

Att artbestämma fladdermöss är svårt och kräver mycket träning, något som Denise förvärvat genom att under 2022 i princip arbeta varje natt i Amaryllisparken från vår till höst. Även under 2023 samlade hon in data varje natt, men då huvudsakligen genom automatisk registrering. Hon har även medverkat vid ett antal kurser som föreningen BatLife Sweden anordnat.

Jag tar inte ställning i sakfrågan när det gäller exploateringen av Amaryllisparken, men jag står självklart till domstolens, och även till Tyresö kommuns förfogande om ni vill få mer information om fladdermössen, och tolkningen av resultatet.

Uppsala, 25 mars 2024

Forskningsledare och docent i naturvårdsbiologi/Associate professor

Centrum för biologisk mångfald, CBM

Sveriges Lantbruksuniversitet, SLU

Enheten för bostäder och fysisk planering
Lisa Palmér

Tyresö kommun
Dnr: KSM 2019-949-214
Epost: plan@tyreso.se

Detaljplan för bostäder vid Amaryllis, Del av Kumla 3:1264 m.fl., Tyresö kommun

Bakgrund

Länsstyrelsen har tagit emot rubricerad detaljplan för granskning. Detaljplanen syftar bland annat till att möjliggöra för flerbostadshus med cirka 170–200 bostäder, ett allmänt park- och grönområde samt ge utökad byggrätt för befintlig förskola.

Länsstyrelsens yttrande utgår från innehållet i 5 kap. 22 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL.

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen bedömer utifrån ingripandegrunderna i 11 kap. 10 § PBL att kommunen inte har visat att planförslaget uppfyller krav avseende frågor som rör miljö kvalitetsnormer för vatten och översvämningsrisk.

Länsstyrelsen lämnar även rådgivande synpunkter kring planförslagets genomförbarhet gällande artskyddsförordningen och biotopskydd.

Ingripandegrunder enligt 11 kap. 10 § PBL

Miljö kvalitetsnormer för vatten, MKN

Kommunen anger att den fördröjningsvolym som krävs för att kunna följa MKN för vatten är 120 m³ för planområdet. Detta stämmer inte överens med vad som anges i dagvattenutredningen (Norconsult 2022-01-21), där det framgår att den totala erforderliga fördröjningsvolymen för hela planområdet är 320 m³. Kommunen behöver därför uppdatera planbeskrivningen med rätt fördröjningsvolym.

Översvämningsrisk

Kommunen bedömer att planförslaget inte påverkar nedströms områden negativt. Planförslaget behöver kompletteras med ett mer utförligt underlag för skyfallshantering som stödjer kommunens bedömning.

Enligt dagvattenutredningen för allmän platsmark (Norconsult, 2022-01-21) kommer lågpunkter inom planområdet byggas bort, vilket ökar avrinningen till omgivningen. Dagvattenutredningen anger att fördröjningsanläggningarna inom området enbart till viss del kommer kompensera för de nuvarande lågpunkterna.

GRANSKNINGSYTTRANDEDatum
2022-03-25Beteckning
402-8607-2022

Även ökad andel hårdgörning inom planområdet medför att ytavrinning från planområdet ökar. Ytvatten ansamlas enligt dagvattenutredningen intill befintlig bebyggelse närmast öster om planområdet. Flödesvägar finns från den östra delen av planområdet till denna lågpunkt, men det framgår inte hur flödesvägar från den östra delen av området behöver justeras för att vatten ska kunna avledas. Vid skyfall ska vatten enligt dagvattenutredningen ledas vidare till lokalgatan inom planområdet samt till Bollmoravägen. Det behöver framgå av planhandlingarna hur de planerade avrinningsvägarna säkerställs och att detta inte innebär försämringar för omgivande markanvändning och bebyggelse. Det är särskilt viktigt att utryckningsfordon alltid garanteras framkomlighet. Vid planering och projektering av skyfallshanteringen behöver utgångspunkten vara lösningar som ska klara nederbörds mängder motsvarande ett 100-årsregn med en klimatfaktor.

Övrigt gällande planens genomförbarhet**Artskyddsförordningen**

Fortplantningsområden och viloplats för fladdermöss har eftersökts inom och i anslutning till planområdet, se "Fladdermusmiljöer i utredningsområdet Amaryllis", Sweco (2021-12-17). Sökningen gjordes under andra halvan av september. Vid denna tidpunkt uppehåller sig fladdermöss generellt inte vid sina fortplantnings- eller övervintringsområden. Vidare framgår av planbeskrivningen att ett hålträd, en asp, i planområdet kan fungera som koloniplats för nordfladdermus. Kommunen planerar därför en fördjupad inventering juni/juli 2022.

Om det vid inventeringen under juni/juli visar sig finnas fortplantningsområden och viloplats för fladdermöss, behöver kommunen bedöma hur ett genomförande av detaljplanen kommer att påverka respektive art av fladdermöss.

I rapporten "Fladdermusmiljöer i utredningsområdet Amaryllis" bedöms exploateringsföretaget komma att ha en viss negativ påverkan på områdets fladdermöss och deras livsmiljöer/jaktområden samt spridningsmöjligheter mellan olika områden. Länsstyrelsen tolkar detta som att det finns en risk för att områdets kontinuerliga ekologiska funktion för respektive fladdermusart kan komma att påverkas negativt. Genomförandet av detaljplanen skulle därmed vara i strid med artskyddsförordningen om inte tillräckliga skydds- och försiktighetsåtgärder vidtas för att avhjälpa risken för påverkan.

Av planbeskrivningen framgår inte heller hur kommunen avser säkerställa att tillkommande belysning inte blir en sådan störning som är förbjuden enligt artskyddsförordningen.

Det saknas vidare en bedömning av planens förenlighet med artskyddsförordningen vad gäller fåglar. Länsstyrelsen noterar att förekomst av häckande vittryggig hackspett uteslutits. I övrigt framgår inte vilka fågelarter som förekommer i området och hur de nyttjar området. Av planbeskrivningen framgår inte heller vilka skyddsåtgärder som avses att vidtas för att inte utlösa förbuden för fåglar i artskyddsförordningen.

GRANSKNINGSYTTRANDE**Datum**
2022-03-25**Beteckning**
402-8607-2022

Sammantaget anser Länsstyrelsen att kommunen i dagsläget inte tillräckligt redovisat fladdermöss och fåglars förekomst i området, samt hur området nyttjas av fladdermöss och fåglar, för att kunna visa hur dessa arter kommer att påverkas av detaljplanen vid ett genomförande. Kommunen har därmed inte visat att detaljplanen är förenlig med artskyddsförordningen. Eftersom underlag saknas för att Länsstyrelsen ska kunna göra en bedömning kan inte plansamrådet eller plangranskningen anses ha ersatt en anmälan om samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken.

Biotopskydd

Träd som omfattas av generellt biotopskydd får inte skadas. Redan vid risk för skada är åtgärden förbjuden. Länsstyrelsen bedömer att samtliga träd i allén längst med Bollmoravägen omfattas av generellt biotopskydd. Att träden har lägre naturvärden saknar betydelse. Länsstyrelsen bedömer att dispens krävs för att kunna genomföra planen.

Det framgår inte av planbeskrivningen varför alléträden behöver avverkas, och varför detaljplanens utformning inte har anpassats i syfte att undvika skada på naturmiljön (allén). En detaljplan ska enligt praxis fungera självständigt på ett sådant sätt att det ska framgå av planen att de olika behov som den genererar kan lösas och genomföras. Avgörande för planens självständighet är t.ex. huruvida det gjorts sannolikt att en dispens kan fås (se Mark- och miljööverdomstolens domar den 17 oktober 2017 i mål nr 2285–17 och den 6 februari 2020 i mål P 6691–18).

Medverkande i beslutet

Beslutet har fattats av enhetschef Tatjana Joksimović med planhandläggare Lisa Palmér som föredragande. I den slutliga handläggningen har också jurist Susanne Martin och samordnare Susann Sass Jonsson medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.